

Učni načrt

PLASTIČNO OBLIKOVANJE

Umetniška gimnazija, likovna smer

Obvezni strokovni predmet (70 ur)

UČNI NAČRT

PLASTIČNO OBLIKOVANJE

Gimnazija; umetniška gimnazija, likovna smer

Obvezni strokovni predmet (70 ur)

Predmetna komisija

Boštjan Potokar, Univerza v Novi Gorici, Visoka šola za umetnost, predsednik

Rene Rusjan, Univerza v Novi Gorici, Visoka šola za umetnost, članica

Recenzenta:

Roman Makše, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Milovan Valič, Gimnazija Nova Gorica

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. Igor Lukšič

Za zavod: mag. Gregor Mohorčič

Uredila: Lektor'ca

Jezikovni pregled: Lektor'ca

Ljubljana, 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:730(0.034.2)

POTOKAR, Boštjan, 1959-

Učni načrt. Plastično oblikovanje [Elektronski vir] : gimnazija, umetniška gimnazija, likovna smer : obvezni strokovni predmet (70 ur) / predmetna komisija Boštjan Potokar, Rene Rusjan. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2010

Način dostopa (URL): http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/umet_gim/UN_Plasticno_oblikovanje.pdf

ISBN 978-961-234-882-3 (Zavod RS za šolstvo)

1. Rusjan, Rene
250768640

Sprejeto na 128. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 12. 2009.

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE	5
3 CILJI IN VSEBINE	8
3.1 Kiparstvo kot umetnost volumna.....	8
3.1.1 Kiparstvo v klasičnih materialih	8
3.2 Kiparska tehnologija.....	8
3.2.1 Glina.....	8
3.2.1.1 Uporaba glin v kiparstvu in keramiki.....	9
3.2.1.2 Pečenje glin	9
3.2.1.3 Poslikave v keramiki	9
3.2.2 Negativi ali kalupi.....	10
3.2.2.1 Uporaba kalupov v kiparstvu	10
3.2.2.2 Uporaba kalupov v keramiki in restavraciji	10
3.2.3 Termične obdelave kovin.....	10
3.2.3.1 Vlivanje kovin (bron)	11
3.2.3.2 Varjenje kovin	11
3.2.3.3 Kovanje	12
3.2.3.4 Kaljenje	12
3.2.4 Les.....	12
3.2.5 Kamen.....	13
3.2.5.1 Marmor	13
3.2.5.2 Volumska obdelava marmorja.....	13
3.2.5.3 Površinska obdelava marmorja	14
3.3 Kiparski izdelek.....	14
4 PRIČAKOVANI REZULTATI	15
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	17
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	18

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet plastično oblikovanje je strokovni predmet na umetniški gimnaziji – likovna smer, ki daje osnovna znanja iz kiparstva in dopolnilna znanja predmetom likovne smeri. Predmet se izvaja v tretjem letniku. Razdeljen je na teoretični in praktični del. Praktični del predmeta se izvaja v skupinah. Če je to mogoče, se praktični del predmeta delno izvaja na terenu v tedenskem bloku. Izdelek, ki se izvede v praktičnem sklopu, je lahko po materialu prilagojen tako tehničnim zmožnostim šole kakor geografskim specifikam področja šole (na kraškem območju bi izdelovali predmet v marmorju, v Prekmurju v glini itd).

Predmet plastično oblikovanje opredeljujeta ta sklopa:

- **teoretični sklop (20 ur):**
 - tehnologija kiparskih materialov,
 - klasični kiparski materiali;

- **praktični sklop (50 ur)**
 - mapa z izvedbenimi načrti in prezentacijo,
 - izdelek v materialu,
 - seminarska naloga.

Vsi sklopi omogočajo obravnavo načinov vizualizacij in različnih tehnik prezentacij v slovenskem in prvem tujem jeziku.

2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE

Cilj predmeta plastično oblikovanje je na eni strani spoznavanje kiparstva in praktičnega dela v materialih, kjer dijak¹ uporablja znanja, pridobljena pri drugih strokovnih in splošnih predmetih. Po drugi strani omogoča tudi povezovanje z vsemi splošnimi in strokovnimi predmeti na umetniški gimnaziji – likovna smer preko vsakoletnih projektov, nalog in strokovnih ekskurzij.

Splošni cilji z vidika aktualnosti in razvoja znanosti so:

- predmet omogoča in spodbuja tako individualno kakor tudi skupinsko delo,
- predmet razvija izmenjavo različnih mnenj in interpretacij,
- predmet spodbuja javno nastopanj ob predstavitvi lastnih del in seminarjev,
- predmet spodbuja individualno raziskovalno delo,
- predmet spodbuja kritični diskurz o strokovnih delih, razstavah in različnih prezentacijah umetniških izdelkov.

Pri predmetu plastično oblikovanje dijaki:

- razvijajo in poglobljajo talent za različne likovne študije,
- spoznavajo različne kiparske materiale,
- spoznavajo različna orodja za obdelavo kiparskih materialov,
- se seznanijo z tehnologijami obdelovanja posameznih materialov,
- spoznavajo kulturno dediščino pri nas in v svetu,
- razvijejo poznavanje in razumevanje kiparskega pogleda na prostor,
- opredeljujejo kiparski prostor,
- razvijajo kritični diskurz o vplivu vizualne umetnosti na življenje,
- razumejo različne posege v prostor in njihov vpliv na okolje in človeka,
- spoznavajo samostojno kritično vrednotenje in razvijajo lastne likovne izpovedi,
- razvijejo kritičen odnos do estetskega videza končnega izdelka,
- sodelujejo v skupinskem ustvarjalnem in raziskovalnem delu, oblikujejo različnost mnenj in usklajujejo svoje mnenje v skupini ter javno nastopajo s predstavitvijo lastnih ustvarjalnih idej in likovnega izraza,
- spoznavajo smernice v sodobni umetnosti.

¹ V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako velja izraz *učitelj* enakovredno za *učitelje* in *učiteljice*.

Dijaki so z novim učnim načrtom dobili sodoben predmet, ki jim omogoča pridobivanje bogatih in kakovostnih znanj s področja kiparstva, keramike in oblikovanja s poudarkom na tehnologiji obdelave kiparskih materialov. Dijaki dosegajo splošne cilje oziroma ključne kompetence predmeta plastično oblikovanje v povezavi z osmimi področji, določenimi v evropskem parlamentu:

- **sporazumevanje v slovenščini:** dijaki utrdijo in nadgradijo rabo slovenskega jezika z znanjem strokovne terminologije v kiparstvu, keramiki ter oblikujejo predstavitevna sporočila in jih vizualno, govorno in/ali pisno posredujejo drugim,
- **sporazumevanje v tujih jezikih:** dijaki utrdijo, razvijejo in nadgradijo pisno in ustno podajanje projektnih in raziskovalnih nalog v prvem tujem jeziku (angleščina, nemščina ali španščina),
- **matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji:** dijaki uporabljajo matematična znanja in proporcionalne zakonitosti na konkretnih nalogah in projektih, pri načrtovanju in izdelovanju različnih nalog in njihovih prezentacijah uporabljajo različne računalniške programe ter izdelajo osnovne skice in izvedbene načrte,
- **digitalna pismenost:** dijaki kritično uporabljajo sodobna digitalna računalniška orodja ter računalniško programsko opremo, ki omogoča predstavitve različnih nalog in s tem razvijajo informacijsko-komunikacijsko pismenost (IKP) ter poglobljajo znanja iskanja informacij preko svetovnega spleta,
- **učenje učenja:** dijaki načrtujejo lastni proces učenja preko procesa izvedbe projektov, razvijajo delovne navade in časovno usklajevanje dela, evalvirajo lastni učni proces, reflektirajo lastno znanje, razvijejo aktivno učenje preko skupinskega dela v sklopu ustvarjalnih delavnic, razumejo princip vseživljenskega učenja in pridobivanja ter uporabe novih znanj, razumejo delovanje v skupini ter pridobivajo izkušnje in se naučijo prevzemanja odgovornosti za svoje delo,
- **socialne in državljanske kompetence:** dijaki razvijajo socialni čut do sovrstnikov, z izvajanjem timskih projektov pridobijo čut za medsebojno sodelovanje in dinamiko skupinskega dela, razvijejo socialno strukturo dela znotraj skupine, razvijajo državljanske kompetence pri iskanju kritičnih odgovorov na vprašanja nacionalne kulturne identitete,
- **samoiniciativnost in podjetnost:** dijaki samoiniciativno ustvarjajo pogoje za delo v navideznem podjetju, ki pomeni osnovno celico za razvoj in dokončanje projektnega

delu. Pri tem dijaki vzpostavljajo medsebojne delovne odnose z vzpostavljanjem kompromisnih rešitev,

- **kulturna zavest in izražanje:** dijaki se zavedajo kulturne identitete in kontinuitete Slovencev znotraj kulturne različnosti evropskih narodov in v povezavi s kulturnim izročilom sveta nekoč in danes, se izražajo v likovno estetskem, prostorskem in vseumetniškem smislu.

3 CILJI IN VSEBINE

3.1 KIPARSTVO KOT UMETNOST VOLUMNA

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo pojem kiparstvo, keramika, volumen.

Vsebina

- Definicija, razlaga pojmov.

3.1.1 Kiparstvo v klasičnih materialih

Cilji

Dijaki:

- se seznanjajo s pregledom klasičnih kiparskih materialov.

Vsebina

- Bron, les, kamen.

3.2 KIPARSKA TEHNOLOGIJA

Cilji

Dijaki:

- se seznanijo z osnovami kiparske tehnologije.

Vsebini

- Tehnologija obdelave v klasičnih kiparskih materialih.
- Tehnologija obdelave v modernih kiparskih materialih.

3.2.1 Glina

Cilji

Dijaki:

- se seznanijo z nastankom in predelavo glin.

Vsebine

- Vrste glin.
- Nastanek glinenih materialov.

- Pridobivanje gline.
- Priprava modelirnih mas.

3.2.1.1 Uporaba glin v kiparstvu in keramiki

Cilji

Dijaki:

- spoznajo različno uporabo glin kot končni in prehodni material.

Vsebine

- Priprava in uporaba gline kot končnega materiala v kiparstvu.
- Priprava in uporaba gline kot prehodnega materiala v kiparstvu.
- Priprava in uporaba gline kot osnovnega materiala v keramiki.

3.2.1.2 Pečenje glin

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo različne načine pečenj glin.
- spoznajo različne peči, ki se uporabljajo v keramiki in kiparstvu.

Vsebine

- Različne peči za žganja keramike glede na energent.
- Prvo pečenje – biskvitno.
- Različni načini pečenj.

3.2.1.3 Poslikave v keramiki

Cilji

Dijaki:

- spoznajo različne načine poslikav.
- spoznajo različne materiale, namenjene poslikavam.

Vsebine

- Glazure, podglazurne barve.
- Drugo pečenje – glazurno.
- Nadglazurne poslikave.

- Tretje pečenje – nadglazurno.
- Učinki v poslikavah.

3.2.2 Negativi ali kalupi

Cilji

Dijaki:

- se seznanijo z izdelavo, različnimi materiali in uporabo kalupov v kiparstvu.

Vsebini

- Vrste kalupov.
- Materiali za kalupe.

3.2.2.1 Uporaba kalupov v kiparstvu

Cilji

Dijaki:

- spoznajo različne kalupe, ki se uporabljajo v kiparstvu.

Vsebini

- Pridelava in uporaba mavca.
- Priprava slepega mavčnega kalupa.

3.2.2.2 Uporaba kalupov v keramiki in restavratorstvu

Cilji

Dijaki:

- spoznavajo različne materiale, ki se uporabljajo za kalupe.

Vsebini

- Različni materiali za kalupe glede na namen uporabe (silikon kavčuk, lateks).
- Kosovni mavčni kalupi za uporabo v keramiki.

3.2.3 Termične obdelave kovin

Cilji

Dijaki:

- spoznajo različne načine termičnih obdelav kovin,
- spoznajo različne kovine, in njihovo uporabo v kiparstvu.

Vsebine

- Vlivanje bron.
- Varjenje kovin.
- Kovanje.
- Kaljenje.
- Hladna spajanja.

3.2.3.1 Vlivanje kovin (bron)

Cilji

Dijaki:

- se seznanijo z uporabo bron v kiparstvu.

Vsebine

- Priprava modela v vosku.
- Priprava kalupa v vlivni masi.
- Taljenje bron.
- Kombinirano vakuumsko vlivanje bron.

3.2.3.2 Varjenje kovin

Cilji

Dijaki:

- spoznajo načine varjenja,
- se seznanijo z različnimi (glede na energent) aparati za varjenje,
- se seznanijo z različnimi načini varjenja.

Vsebine

- Varilni aparati po energentih.
- Varilni aparati po gorljivosti elektrod.
- Tehnologija varjenja.
- Zaščita pri varjenju.

3.2.3.3 Kovanje

Cilji

Dijaki:

- spoznajo najstarejši način termične obdelave kovin.
- se seznanijo z različnimi orodji za kovanje.

Vsebine

- Kovaška kurišča, orodja.
- Temperature obdelovanca in načini kovanja.
- Moderni pripomočki pri kovanju.
- Zaščita pri kovanju.

3.2.3.4 Kaljenje

Cilji

Dijaki:

- spoznajo načine kaljenja kovin,
- se seznanijo izdelovanjem klesarskih orodij s pomočjo kaljenja.

Vsebine

- Načini kaljenja.
- Kaljenje kot način poslikave kovin v kiparstvu.
- Kaljenje za namene spremembe lastnosti kovine.

3.2.4 Les

Cilji

Dijaki:

- spoznajo različne vrste lesa, uporabljene v kiparstvu,
- spoznajo različna orodja za obdelavo lesa,
- se seznanijo z različnimi načini polikromacije lesa,
- spoznajo zahteve in možnosti zaščite lesenih plastik.

Vsebine

- Vrste lesa in njihova različna uporabnost.
- Orodja za obdelavo lesa.

- Načini polikromacije lesa.
- Zaščita lesa.

3.2.5 Kamen

Cilji

Dijaki:

- spoznajo različne kamne uporabljane v kiparstvu,
- spoznajo različna ročna orodja za obdelavo marmorja,
- spoznajo različna električna in industrijska orodja za obdelavo marmorja,
- spoznajo zahteve in možnosti zaščite kamnitih plastik.

Vsebine

- Vrste kamna in njihova različna uporabnost.
- Ročna in električna orodja za obdelavo kamna.
- Zaščita kamna.

3.2.5.1 Marmor

Cilji

Dijaki:

- se seznanijo pridobivanjem marmorja,
- spoznajo osnovne tehnične zakonitosti marmorja,
- spoznajo orodja in načine izkopavanja marmorja,
- spoznajo najpomembnejše vrste marmorja in njihova nahajališča v Sloveniji in svetu.

Vsebine

- Nahajališča marmorja.
- Orodja in načini izkopa marmorjev.
- Tehnične lastnosti marmorja.
- Groba obdelava in razrez blokov marmorja.

3.2.5.2 Volumska obdelava marmorja

Cilji

Dijaki:

- se seznanijo z načini obdelave marmorja,
- spoznajo ročna in električna orodja za volumsko obdelavo marmorja.

Vsebine

- Smeri in načini klesanja marmorja.
- Razrez in cepljenje marmorja.
- Orodja za klesanje.

3.2.5.3 Površinska obdelava marmorja

Cilji

Dijaki:

- se seznanijo z načini površinske obdelave marmorja,
- spoznajo orodja in materiale za površinsko obdelavo marmorja,
- spoznajo načine in materiale za zaščito marmorja.

Vsebine

- Brušenje: načini in orodja.
- Poliranje: načini in orodja.
- Materiali in načini zaščite marmorja.

3.3 KIPARSKI IZDELEK

Cilji

Dijaki:

- spoznajo načine oblikovanja v različnih materialih,
- uporabijo znanje kiparske tehnologije.

Vsebine

- Izdelava skic in osnutkov.
- Izris izvedbenih načrtov.
- Modeliranje izdelka, klesanje v lesu, klesanje v marmorju.
- Pečenje izdelka, površinska obdelava.
- Poslikava, zaščita.

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

Splošno o pričakovanih rezultatih

Dijak spozna in je sposoben opredeliti osnovne pojme v kiparstvu. Dijak pridobi vpogled v načine kiparskega dojetja prostora in volumna. Spozna tudi različne kiparske materiale, tako klasične kot sodobne. Seznan se z osnovno kiparsko tehnologijo ter skozi načine obdelave materialov tudi z ročnim in električnim orodjem. Glede na odločitev, v katerem materialu se izvaja praktična naloga, dijak tudi pridobi ročne spretnosti obdelave različnih materialov. Vsak dijak pri predmetu plastično oblikovanje spozna in preizkusi modeliranje v glini. Če to dopuščajo možnosti, izvede dijak tudi izdelek v kiparskem materialu samo z odvzemanjem (les, kamen, siporeks itd).

Pregled pričakovanih rezultatov po vsebinskih poglavjih

Kiparstvo kot umetnost volumna

Vsebinska znanja

Dijak:

- uporablja različna klasična risarska orodja in papirje,
- razume pomen in vsebino klasičnih kiparskih postavitev,
- oblikuje različne vrste skic,
- uporablja sodobna računalniška strojna in programska orodja, ki omogočajo oblikovanje različnih prostoročnih črt.

Procesna znanja

Dijak:

- v povezavi s klasičnimi kiparskimi nalogami postavlja različna vprašanja,
- kiparske tehnike kritično povezuje s študijskim risanjem.

Kiparska tehnologija

Vsebinska znanja

Dijak:

- uporablja različna klasična risarska orodja in papirje,
- razume pomen kiparske tehnologije,
- oblikuje različne vrste skic,

- uporablja sodobna računalniška strojna in programska orodja, ki omogočajo oblikovanje različnih prostoročnih črt,
- razume vpliv materiala na formo,
- spozna postopke obdelave klasičnih kiparskih materialov (glina, les, kovina, kamen).

Procesna znanja

Dijak:

- v povezavi s različnimi kiparskimi nalogami postavlja vprašanja,
- kiparske izdelke kritično povezuje z uporabljenim materialom.

Kiparski izdelek

Vsebinska znanja

Dijak:

- uporablja različna kiparska orodja,
- uporablja različne kiparske materiale,
- uporabi znanje kiparske tehnologije,
- oblikuje v različnih materialih,
- razume vpliv materiala na formo.

Procesna znanja

Dijak:

- v povezavi z izdelovanjem kiparske naloge postavlja različna vprašanja,
- kiparski izdelek kritično oceni.

Seminarska naloga

Vsebinska znanja

Dijak:

- analizira izbrano področje vizualne umetnosti,
- izlušči in zasnuje samostojno seminarsko nalogo,
- uporabi različna klasična in elektronska predstavitvena orodja.

Procesna znanja

Dijak:

- zna opredeliti različna klasična in elektronska predstavitvena okolja,
- v povezavi s klasičnimi predstavitvenimi nalogami postavlja različna vprašanja.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Predmet plastično oblikovanje povezuje znanja, pridobljena pri drugih strokovnih in splošnih predmetih. Pridobljena znanja smiselno vgrajuje v nova znanja s področja kiparstva, keramike in širše vzeto plastičnega oblikovanja, tako znotraj umetnostne zgodovine kakor sodobne umetnosti.

Likovna teorija:

- razmerja, zlati rez, kompozicijski kanoni,
- števila, metamorfoze elementov, simboli,
- teksture, strukture, teža.

Risanje in slikanje:

- študijska risba kot osnova izražanja v likovnosti,
- prezentacijska risba in izvedbeni načrti.

Bivalna kultura:

- delavnica keramike v etnografskem muzeju,
- ekskurzija po Krasu.

Umetnostna zgodovina:

- zgodovinske predloge,
- organiziranje interdisciplinarnih strokovnih ekskurzij.

Informatika:

- uporaba svetovnega spleta pri zbiranju informacij in analizah,
- uporaba računalniških orodij za predstavitev seminarske naloge.

Angleščina, nemščina, španščina:

- govorni nastopi in evalvacija v prvem tujem jeziku.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Specialnodidaktična priporočila

Teoretični sklop:

- predavanja s področja kiparske tehnologije,
- tri pisne naloge (glina; kalupi in kovine; les in kamen),
- ogledi javnih plastik in pogovor o specifikah postavitvev ter materialih,
- individualna analiza in predstavitev javne plastike iz domačega kraja.

Praktična naloga:

- skupinska delavnica na temo izdelave posameznih polnoplastičnih figur na temo igra,
- individualno delo izdelave osnutkov in skic,
- individualna naloga: izdelava predstavitvene mape s prikazom razvoja od skice do izvedbenih načrtov in prezentacijsko risbo,
- individualno delo: izvedba izdelka v glini.

Seminarska naloga:

- individualno delo: izbor dela, avtorja ali smeri iz področja sodobne vizualne umetnosti,
- individualna naloga: analiza in izdelava seminarske naloge,
- javna predstavitev seminarske naloge.